

Vogelwaarnemingen - Regio Zuid Antwerpen 1 januari – 31 augustus 2013

Luc Van Schoor

Gedurende 8 jaar verzorgde Wim Mertens voor Polder.blad de seizoenverslagen van natuurwaarnemingen in de regio Hobokense Polder. Daarbij vormden de vogels de grootste brok. Maar ook planten, insecten, spinnen, vissen, ... behoorden tot de besproken waarnemingen. Natuurpunt Hobokense Polder en ARDEA willen langs deze weg Wim hartelijk danken voor het vele onderzoekswerk dat resulteerde in interessante en overzichtelijke verslagen.

Vanaf 2013 beheert de nieuwe vogelwerkgroep ARDEA alle vogelwaarnemingen binnen de zuidelijke regio van Antwerpen. Luc Van Schoor verzorgt het driemaandelijks overzicht van de vogelwaarnemingen voor Polder.blad. De niet-vogelwaarnemingen worden in een verder artikel door Marnix Lefranc verwerkt.

Het werkterrein van ARDEA beslaat grotendeels die van de Natuurpuntafdelingen Hobokense Polder en Zuidrand Antwerpen alsook de kastelparken van Aartselaar. In de toekomst mag u in dit tijdschrift regelmatig driemaandelijks seizoenoverzichten verwachten.

In dit verslag bespreken we uitzonderlijk de vogelwaarnemingen vanaf de startperiode van ARDEA tot eind augustus. Tijdens de besproken periode werden voor de ARDEA regio zowat 50.000 vogelwaarnemingen op waarnemingen.be ingevoerd, verdeeld over 157 soorten.

ARDEA dankt de vele vogelliefhebbers(sters) die binnen onze regio hun waarnemingen doorsturen. We ontmoeten ze graag op één of meerdere van onze activiteiten. Zie daarvoor de agenda <http://ardea.hobokensepolder.be> Naast de duizenden losse waarnemingen werden ook gegevens van de lentetrekkingen Hobokense

Polder en van het spechtenonderzoek verwerkt. Dit overzicht bevat de meest interessante vogelwaarnemingen.

ARDEA kan niet instaan voor de echtheid van alle ingevoerde waarnemingen. Waarnemingen die aan homologatie onderworpen zijn dienen nog te worden onderzocht door de "BAHC" (Belgisch Avifaunistisch Homologatie comité).

Het weer in 2013

Na een lange, koude, natte en sombere winter volgde nog meer van dat fraais met een sombere en koude lente. Tijdens de trekkingen langs de Schelde-Hobokense Polder kregen we regelmatig te maken met een schrale N tot O wind waardoor de ochtendtemperaturen in april vaak bleven steken tussen de 3 en 5°C. Geen wonder dat het vogelleven eerder traag op gang kwam. Gelukkig brak vanaf eind april de zon wat meer door zodat zomervogels als spotvogel, bosrietzanger en wielewaal meer op het voorplan kwamen. Na een vrij wisselvallige junimaand volgde een zonnige, vrij droge en warme zomer met uitzonderlijk weinig regendagen en een heuse hittegolf in de tweede helft van juli.

De voorlopige cijfers voor de zomer van 2013 zijn duidelijk, we haalden net niet de top 10 van de warmste zomers sinds het begin van de metingen in Ukkel (1833)

Soortenbespreking

De **fazant** mag dan wel, in de meeste groenzones, een algemeen voorkomende exoot zijn maar aantallen van 6 tot 9 ex die werden waargenomen in de 2de helft van april in de Hobokense Polder zijn eerder uitzondering dan regel. Mogelijk is het ontbreken van jachtdruk hierbij van belang (LVS, TV).

Voor de **grauwe gans** kwam het overgrote deel van de waarnemingen van de Hobokense Polder en de Schelde. Tijdens het winterhalfjaar en het voorjaar bleven de aantallen klein, tot max 62 ex. op 25/01 (AVL). Er werden min. 4 broedkoppels met jongen waargenomen in de Hobokense Polder (GB). **Kolgans** trok in enkele kleine groepen over in februari met max 42 ex op 15/02 (LVS). De aantallen van de **grote Canadese gans** zijn de laatste jaren zinderogen verminderd. Waar vijf jaren geleden over de Schelde regelmatig groepen van 100 ex en meer werden waargenomen, zijn nu linies van

Slobeënd - Pierre Nowosad

meer dan 20 ex eerder uitzonderlijk. Van de **kleine Canadese gans**, een andere exoot, werden in het voorjaar 4 vogels opgemerkt op Fort 6 (FBT). De **brandgans** komt meestal solitair voor in de Hobokense Polder, Fort 7 en langs de Schelde. Op 6/04 vloog een linie van 51 ex over de Scheldedijk (GB) en op 7/04 vloog een groep van 40 ex over Edegem (LJ). **Knobbelzwanen** werden vooral in het voorjaar waargenomen waaronder een groepje van 12 ex op 8/02 over Hobokense Polder (PN). **Nijlgans** kwam in klein aantal (1 - 5 ex) voor in gans de regio; vermeldenswaard is een groep van 14 ex in de Groenenhoek-Wilrijk.

Van **bergeend** noteerden we eveneens 1 tot enkele vogels op plassen en Schelde. Aantallen van 19 ex langs de Schelde op 28/04 (LVS) en van 15 ex op Fort 7 op 4/07 (TW) zijn eerder uitzonderlijk.

Mandarijneend werd gezien in o.a. Fort 6, Hof ter Linden, Steytelinckpark en UIA Campus-Wilrijk. **Krakenend** kwam voor in zowat alle plassen en langs de Schelde, met max 22 ex aan de Groenenhoek-Wilrijk op 6/03 (PH). Het is tevens een jaarlijkse broedvogel in de Hobokense Polder. Van **smient** noteerden we slechts 1 waarneming: 1 ex op 9/01 op een parkvijver in Wilrijk (MDV). **Slobeend** werd tijdens het voorjaar in Hobokense Polder in klein aantal waargenomen met een maximum van 19 ex op 18/03 (AVL, PN). Voorts ook enkele vogels op Fort 5 en Fort 6.

Van **pijlstaart** waren in het voorjaar 1 à 3 vogels te zien in Hobokense Polder. Op 31/03 vloog een groepje van 8 ex over Edegem (LJ). **Wintertaling** werd tot begin mei waargenomen in Hobokense Polder waar mogelijk 2 paar hebben gebroed (PN). Er werden maximaal 64 ex geteld op 22/01 bij de jachthaven van Hoboken (AVL).

Tafeleend werd zowat de ganse periode in klein aantal (tot max 10 ex) in de Hobokense Polder waargenomen maar was ook geregeld te zien op de Forten 6 en 7. **Kuifeend** was tot begin juni aanwezig op de fortgrachten en in de Hobokense Polder met max 16 ex op 1/03 (PN) en mogelijk 2 broedparen (MV). **Grote zaagbek** werd éénmaal waargenomen; een groepje van 5 ex in vlucht boven de Hobokense Polder op 8/04 (LVS).

Dodaars werd vanaf begin maart alleen op de Hobokense Polder waargenomen, ook als broedvogel (min 6.p) op Rallegat Broekskot, Reigershoek en Rietveld. Van **fuut** werden tijdens de trektellingen in april en mei regelmatig 1 à 2 ex op de Schelde waargenomen. Voorts was de soort in de regio op alle fortgordels aanwezig en als broedvogel op de Forten 5 en 6, alsook op de Mastvest present.

Op 7/04 dobberde er een **geoorde fuut** op de Schelde bij de telpost Hobokense Polder (LVS/GB).

Een **zwarte ooievaar** vloog waarschijnlijk op 10/06 over Moretusburg-Hoboken. De ouders van Joachim hadden kortstondig een ooievaar met zwarte vleugels en witte buik gezien (JP).

Gedurende gans de periode (uitgezonderd januari) werden in de regio geregeld overtrekkende **ooievaars** gezien. De meeste waarnemingen werden in maart en augustus opgetekend met als max. een groep van 16 vogels op 8/08 over Hove (JP). De nog steeds zeldzame **roerdomp** werd twee maal waargenomen: op

16/02 een laagvliegende vogel over de E19 in Wilrijk (KDR) en op 7/04 aan het Broekskot-Hobokense Polder een opvliegende vogel die op foto werd vereeuwigd (PN)

Een mogelijk van west naar oost overvliegende **woudaap** werd op 1/08 gezien in Hoboken (PN).

De **blauwe reiger** kwam zowat overal in de ganse regio voor, zodat we alleen de uitschieters vermelden. Op 19/01 werden in het Schoonselhof niet minder dan 54 adulte vogels waargenomen (WVS) en op 19/04 werden, tijdens een ARDEA-telling, in de kolonie aldaar 23 broedkoppels vastgesteld (in Polderblad juli 2013 blz 17 werd per vergissing het aantal van 13 broedparen vermeld ipv 23) (LVS).

Van begin februari tot half april werden van **grote zilverreiger** 8 waarnemingen ingegeven in Hobokense Polder, Edegem en Hove. Het betrof telkens een solitaire vogel. **Aalscholwers** waren gans de periode aanwezig, ofwel pleisterend in klein aantal (1-5 ex) op de fortgordels, kasteel Cleydaelhof, Hobokense Polder, Park Romeinse Put en Campus Drie Eiken, ofwel overvliegend of doortrekkend in kleine tot middelgrote groepen met max. 76 ex. op 1/04 over de Hobokense Polder (LVS, JP).

Aan roofvogels was er geen gebrek: zo registreerden verschillende waarnemers op 26/08 maar liefst 8 roofvogelsoorten in en boven onze verstedelijkte stadsrand. Tijdens de lentetrekkingen op de telpost Hobokense Polder ontbrak **visarend** op de soortenlijst. De twee losse waarnemingen betroffen vogels op terugtrek na het broedseizoen: op 25/08 1 ex samen met 3 buizerds thermiekend over Petroleum Zuid (TV) en op 26/08 een overvliegende vogel als foto-object te Hoboken (JP). **Wespendief** werd in gans de regio opgemerkt tussen begin mei en eind augustus. Het betrof meestal 1 à 2 ex, uitzonderlijk een mooie 13 vogels op 27/08 over Edegem (LJ). Tijdelijk pleisterende vogels werden vooral opgemerkt van half mei tot half juni, o.a. 4 ex op 19/05 (JD) in

Visarend - Joachim Pintens

domein Moretus te Hove (JD) , 4 ex op 17/06 te Hemiksem langs de regiorand (PH), 3 ex op 16/08 in Hobokense Polder (BM) en meerdere waarnemingen telkens 1 ex in Fort 7, Hobokense Polder, Hof ter Linden-Edegem (respectievelijk ES, GB, SL, LJ). Eind mei/begin juni werd telkens een mannetje in het geschikt broedbiotoop van domein Klaverblad (Wilrijk) opgemerkt (BDK, PH). Van begin maart tot begin mei werd 5 x een solitair doortrekkende **rode wouw** waargenomen: over Mortsel, Aartselaar, 2x over Hobokense Polder en over Schoonselhof/Wilrijk (respect SB, TDD, GB, LVS, PH, JP). De **zwarte wouw** kwam 3 maal in de kijker: op 14/04 over Aartselaar/Hemiksem (PN), op 17/04 over Kla-

in gans de ARDEA regio. Zekere of waarschijnlijke broedvogel in o.a. Hobokense Polder, Schoonselhof, Fort 7, domein Klaverblad, Cleydaelhof, Hof ter Linden, Uilenbos-domein Moretus en Fort 6, om maar enkele te noemen.

Havik kwam 4 keer in de kijker, het betrof telkens een solitaire vogel te Edegem op 5/03 (LJ) en 3 waarnemingen gedurende lente en zomer in de omgeving Klaverblad/Cleydael/Hof van Hemiksem). Een broedgeval is daar zeker niet uitgesloten. **Buizerd** was alom present in de ARDEA regio gedurende gans de periode, deels als doortrekker - vooral in april - met pieken van 37 ex over Hobokense Polder op 7 en 8/04 (LVS, JR, GB, AVL). Het is moeilijk in te schatten hoeveel buizerden in de regio tot broeden komen, maar het is aannemelijk dat elke bos- en groenzone van enige omvang minstens 1 broedpaar herbergt. Dat is het geval voor Hobokense Polder, domein Cleydael, Klaverblad, Schoonselhof, Fort 7, Nachtegalenpark, Den Brandt en Uilenbos-domein

een laag over de weg scherend **smelleken** waargenomen te Drie Eikenstraat-Edegem (MVDB).

De eerste **boomvalk** van dit jaar trok op 14/04 over de HP (LVS). De waarnemingen van juni en juli wijzen op mogelijke broedgevallen in geschikte habitats, te weten Hobokense Polder en domein Klaverblad.

De 13 waarnemingen in augustus betreffen, gezien de overheersende vliegrichting, deels vogels op terugtrek. Vermits **slechtvalk** als standvogel meer en meer voorkomt, is het moeilijk om tijdens de trekellingen mogelijke trekvogels van plaatselijke vogels te onderscheiden. Hoe dan ook, deze prachtige valk neemt, ook in onze regio, jaarlijks toe. Getuige daarvan het gelukte broedgeval op de Silvertops langs de Antwerpse ring, met 4 jonge wijfjes, dat als ARDEA-project op de voet werd gevolgd en via peter/meter-ondersteuning en via opnamen voor een toekomstige aflevering van het programma "Dieren in Nesten" in de ruimere belangstelling kwam (JVR).

Waterral werd tot eind mei zeer geregeld in de Hobokense Polder waargenomen, waar de soort standvogel is met een klein aantal territoria - naar schatting 8-10 broedparen (LVS). Buiten de HP werd deze schuwe vogel maar één keer waargenomen in de regio, namelijk op 27/05 in het Schoonselhof (PBA).

Tussen 4 maart en 8 april werden 14

Sperwer - Leo Janssen

verblad/Wilrijk (PH) en op 25/05 over Mortsel (WDR, SB).

De waarnemingen van **bruine kiekendief** bestrijken een periode van begin februari tot eind augustus, de meesten over de Hobokense Polder en enkele over Edegem. Begin februari en rond half april werden in de HP 1 à 2 jagende vogels opgemerkt (PN). Tijdens de lentetrekellingen op de HP werden in totaal 12 exemplaren geteld met als dagmaximum 5 ex (1 ♂, 4 ♀♀) op 30/03 (LVS, JP) Tijdens het voorjaar werd 5x een **blauwe kiekendief** gespot, waarvan 1 man en 4 wijfjes. Van 3 vogels in HP en over Hoboken werden foto's gemaakt (PN, GB en JP).

Sperwer werd veelvuldig doortrekend en ter plaatse waargenomen

Moretus om de voornaamste te noemen. Van de **torenvalk** werden in de regio maar een 50-tal waarnemingen ingegeven, incl. doortrekkers in het voorjaar. Dat kan wijzen op het feit dat de populatie terugvalt door slechte broedresultaten, door sterfte en voedselgebrek als gevolg van strenge wintermaanden en mogelijk ook door verdere inkrimping van geschikte biotopen. Op 9 februari werd

Waterral - Pierre Nowosad

waarnemingen van kleine tot grotere groepen overtrekkende **kraanvogels** ingevoerd. Het ging om een totaal van min 480 exemplaren. Een groep van 100 ex werd op 4/03 door 3 afzonderlijke waarnemers gespot over het zuiden van Antwerpen (EVB EVM MR). De grootste groep van 133 ex trok op 5 maart over Hoboken-Moretus en werd op foto vastgelegd (JP).

Scholeksters werden ter plaatse regelmatig gezien in de omgeving Doornstraat (Wilrijk en Aartselaar) en vliegend over de Schelde langs Hobokense Polder met een max van 32 ex richting zuid op 5/05 (LVS, JP).

Over de Schelde vliegende **kluten** werden een vijftal keren van eind maart tot in april waargenomen, zo bv een groepje van 9 ex op 31/03 (JR). **Kievit** broedt in klein aantal op de resterende landbouwgebieden in Wilrijk, Edegem, en zelfs langs de Antwerpse ring o.a. Groenenhoek nabij station zuid (KM). Op 21/03 vloog een groep van 130 ex over Edegem (LJ). **Goudplevier** werd 1x waargenomen, namelijk 5 ex overvliegend in Edegem op 21/03 (LJ). **Kleine plevier** vloog in april enkele keren over de Schelde langs de Hobokense Polder. Op 26/06 zaten 2 adulte vogels op een plasje langs de grens Hove/Lint (JD) en in juli werd een adult met een pullus van een paar dagen oud ontdekt in Moretusburg-Hoboken (KDK).

Zoals elk jaar overwinterden er weer min. 2 **houtsnippen** in de HP en zat een fouragerende vogel in een besneeuwde tuin langs de Ahornelaan, Antwerpen op 20/01 (PB). Verder werden er tot eind maart solitaire vogels waargenomen in Hof ter Linden, Edegem, Fort V, Fort 7, Hove en Cleydaelhof.

De waarnemingen van **watersnip** waren eerder schaars: 3 overvliegende vogels in april langs de Schelde, 1 over Edegem in augustus en 3 exemplaren begin april in Hobokense Polder (BM).

Op 28/02 vloog totaal onverwacht een groep van een 20-tal **rosse grutto's** pijlsnel richting ZW over

Cleydaelhof, Aartselaar (LVS, GB, LS). Overtrekkende groepjes (2 tot 4) **regenwulp** werden van begin april tot begin mei gezien boven de Hobokense Polder en begin augustus zuidwaarts vliegend langs de Schelde/Hoboken en over Mortsel. In april vlogen er geregeld 1 tot 3 **wulpen** over de Schelde in Hobokense Polder (LVS, JP) en eentje over Edegem op 25/08 (LJ). Solitaire **zwarte ruiters** vlogen op 24/04 en 5/06 over Hobokense Polder en Moretusburg-Hoboken (LVS, JP) en op 25/08 over Edegem (LJ). Op 14/04 pleisterde een **tureluur** in de HP (BM) en vloog er één (dezelfde?) langs de nabijgelegen Schelde (JP). Op 14/04 en 30/4 werd tijdens trektellingen telkens één overvliegende **groenpootruiter** boven de Hobokense Polder gespot (LVS). **Witgat** was vanaf begin april waarneembaar, maar vogels ter plaatse (1ste jaars), ook tijdens het broedseizoen, kwamen alleen in de kijker in de Hobokense Polder (max. 3 ex eind april), langs de Schelde en in Groen Neerland (PN BM DJ RL). **Oeverloper** was als voorjaars- en zomergast in klein aantal aanwezig langs de oevers van de Schelde en op de fortgordels, maar ontbrak tijdens het eigenlijke

Zwartkopmeeuw - Pierre Nowosad

broedseizoen (juni - juli). Op 5/05 noteerden we tijdens de laatste len-tetrekking Hobokense Polder, 8 ex over de Schelde (LVS, JP). Op 3/05 vlogen 2 **bonte strandlopers** over de Schelde te Hoboken (LVS).

Zwartkopmeeuw was vanaf eind maart tot eind juli present in de regio als overvliegend of zittend in gezelschap van andere meeuwen in land-

bouwgebieden, met een max van 8 ex nabij het waterzuiveringstation in Hove (JD). De broedpopulatie van deze mooie meeuwensoort neemt nog toe, ook in het Antwerpse havengebied. Tijdens de trektellingen in de Hobokense Polder werden eind april per dag tot 25 overvliegende vogels waargenomen.

Stormmeeuwen werden geregeld tot eind april in (vrij) klein aantal aange-troffen in de regio met een max van 30 ex. op 8/03 langs de Doornstraat, Wilrijk/Kontich (LJ). **Mantelmeeuw** was een schaarse gast met slechts 5 waarnemingen van 1 of 2 vogels langs de Schelde te Hoboken van eind april tot begin mei en 1 adulte vogel zittend op een dak in de Aartselaarstraat te Hoboken op 16/07 (GW). **Kleine mantelmeeuw** was vanaf medio februari in klein aantal aanwezig (1- 4 ex per waarneming) in de zuidelijke rand van Antwerpen. Langs de Schelde werden eind april tot 18 ex per trektelling genoteerd. Van **visdief** werden vanaf half april 1 tot 3 vogels waargenomen langs de Schelde te Hoboken. **Holenduif** werd regelmatig waargenomen (tot max 4 ex samen) in en rond bosrijke domeinen of parken zoals Hof ter

Linden, Edegem en Nachtegalenpark/Den Brandt. **Halsbandparkiet** neemt blijkbaar verder toe in Vlaanderen. Deze luidruchtige exoot werd gedurende de ganse periode opvallend regelmatig in klein aantal gespot in of rond de parken langs de zuidrand van Antwerpen. Vermeldenswaard is zeker het groepje van 12 overvliegende vogels

op 5/7 nabij de Doornstraat/Wilrijk (JB). De eerste **koekoek** van het jaar riep op 17/04 in de Hobokense Polder (LVS, PN), waar hij als broedvogel ter plaatse present bleef tot half juli. Andere vogels werden waargenomen in Hof ter Linden, Cleydaelhof en Uilenbos-domein Moretus. De aanwezigheid van **kerkuil** werd in het voorjaar vastgesteld op 2 plaatsen: Fort 5 en Fort 7. Het ging in de

3 gevallen om een zichtwaarneming en/of de vondst van verse braakballen (ES, JC en TB).

Bosuil werd als broedvogel en standvogel, meestal roepend, tijdens de ganse periode (behalve juni) aangetroffen in de meeste bosrijke domeinen en forten van de regio; éénmaal (31/03) ook als verkeersslachtoffer tegen de middenberm van de Generaal Lemanstraat, Antwerpen (KM). De **steenuil** heeft het moeilijk door het verdwijnen van de, voor deze soort, geschikte habitats, nl. kleinschalige cultuurlandschappen met nestmogelijkheden in voornamelijk knotwilgen en kleine schuurtjes. Onze kleinste uil werd aangetroffen op slechts 3 plaatsen: aan de Groenenhoek en nabij Groen Neerland te Wilrijk en nabij park Romeinse Put (Kontich). Van **ransuil** werd slechts één schamel spoor aangetroffen: een braakbal nabij het rietveld Hobokense Polder op 14/06 (BM).

De eerste **gierzwaluwen** van het jaar werden op 14/04 (13 ex) waargenomen tijdens de trektelling Hobokense Polder (LVS, JP) en o.a op 27/04 met een max van 70 ex. Grote concentraties werden in de late lente ook aangetroffen nabij de Groenenborgercampus, Hof ter Linden-Edegem en Moretusburg-Hoboken met respectievelijk 44, 50 en 65 ex (TV, SL, JP). Na een

strengere vorstperiodes, is de soort aan een langzame heropleving toe dankzij een goed broedseizoen. Verspreid over de ganse periode waren ijsvogels present in de Forten 5, 6 en 7, Hobokense Polder en Groen Neerland. In het Schoonselhof werden medio augustus 6 ijsvogels gezien wat wijst op tenminste één geslaagd broedgeval (ES, LVS). Tijdens het Spechtenonderzoek van ARDEA werd de **kleine bonte specht** in het voorjaar tot eind april als mogelijke of waarschijnlijke broedvogel aangetroffen in Hobokense Polder (TVA, LVS, GB, JD), domein Moretus-Hove, domein kasteel Cleydael alsook in park Den Brandt (WM, TV), omgeving Hof ter Linden (MW) en in het Schoonselhof (JVDV). De zeldzamere **middelste bonte specht** werd tijdens het voorjaar als waarschijnlijke broedvogel in de bosdomeinen Moretus-Hove (JD, LVS, SVDB) en in het Middelheimpark vastgesteld en gefotografeerd (SLA, TV).

Zwarte specht werd gespot in de Hobokense Polder op 27/01, 16/02 en 23/07 (TVA, AVL) alsook mogelijk op Fort V-Edegem op 27/02 (JC). De **wielewaal** kwam op 5/05 toe in de Hobokense Polder en werd aldaar op 18/05 nog zingend aangetroffen in het Populierenbos (broedgeval?) (LVS, AH). Doortrekkende **roeken** werden alleen in maart waargenomen met een max van 33 ex op 6/03 over Edegem (LJ).

trokken in maart in klein aantal door over Edegem en Cleydaelgolf (1 – 5 ex) (LJ, WVA, PH). **Veldleeuwerik** werd alleen overtrekkend gezien vanaf maart tot half april. De aantallen liggen ongetwijfeld lager dan tijdens de herfsttrek; max 47 ex. op 5/03 over Wilrijk (JP) en 100 ex over de Hobokense Polder op 8/04 (LVS). De eerste **oeverzwaluw** vloog over de Hobokense Polder op 13/04. Naar het einde van april liep het aantal doortrekkers op tot een dagmaximum van 25 ex. op 24/04 (LVS, JP).

Op 4/04 passeerden de eerste **boerenzwaluwen** (8 ex) langs de trektelpost Hobokense Polder, maar de hoofdmacht vloog pas na half april door met als max 44 vogels op één teldag. Een zwaluwtelling in het gebied Aartselaarstraat te Edegem leverde begin juli 28 jongen en 20 adulte vogels op uit 7 nesten en nog 2 broedsels met telkens 4 uitgevlogen jongen nabij de Moerelei-Wilrijk (KV). De eerste **huiszwaluw** vloog over Moretusburg-Hoboken op 13/04 (JP). Naar het einde van april liepen de aantallen tijdens de trektellingen Hobokense Polder op tot 40 ex. per dag (vooral langs linker Scheldeoever). Hoewel er later nog verschillende waarnemingen werden opgetekend, o.a. 5 jagende vogels op 14/06 boven de Hobokense Polder (PBA) werd er nergens melding gemaakt van mogelijk broedgevallen.

De **Cetti's zanger** werd eind maart tot half april 2 x gehoord op de klassieke plaats in de Hobokense Polder (WM, DJ). Op 13/04 zong de eerste **fitis** in de HP. Andere waarnemingen betreffen mogelijke broedgevallen nabij Hof ter Linden, Petroleum Zuid en domein Klaverblad-Wilrijk. **Rietzanger** werd eind mei zonder verdere gegevens op twee plaatsen ingegeven, nl Hobokense Polder en Schoonselhof (PB). Gelet op het tijdstip gaat het in beide gevallen om waarnemingen buiten de gekende broedplaatsen in het Antwerpse (LVS). **Kleine karekiet** kwam als broedvogel voor in Hobokense Polder (meerdere), Cleydaelhof-Aartselaar, Romeinse

Kleine bonte specht - Julien Dua

De **zwarte mees** was tijdens het voorjaar regelmatig present (1 à 2 ex) op diverse plaatsen in de regio.

De **kuifmees** werd tijdens dezelfde periode een enkele keer gezien en gehoord nabij het Middelheimpark-Antwerpen en kasteel

tijdelijke inkrimping van de populatie **ijsvogels**, als gevolg van enkele

Klaverblad-Wilrijk. **Boomleeuweriken** (1 tot 5 ex)

Put-Edegem en Campus Drie Eiken-Wilrijk. **Bosrietzanger** werd vanaf 21/04 tot half juni op diverse plaatsen in de regio zingend aangetroffen en ook als broedvogel in o.a. Hobokense Polder. Van **spotvogel** noteerden we slechts 2 waarnemingen: van een zingende vogel in de HP op 5/05 en 12/05 (LVS, LJ). Vanaf 24/04 tot half mei werden in twee natuurgebieden **sprinkhaanzanger** gehoord, met name Hobokense Polder (TV, JDB, DJ, FH) en Hof ter Linden (WVA, HA, SL). **Braamsluiper** was slechts in 3 gebieden present, de eerste op 21/04 te Hove (GVB). 2 zangposten op 1/05 in de Hobokense Polder (MVR, LVS) en een derde op 9/05 in Edegem (VDS). Solitaire **vuurgoudhaantjes** waren tijdens het voorjaar vooral te zien in en rond de

Een gelijkaardig beeld zien we ook bij **koperwiek**, die daarenboven ook in Fort 5 en 7 en in Hof ter Linden verbleven. Vermeldenswaard is een aantal van min 150 ex op 17/03 in Fort 7 (ES), van 49 zingende vogels op 10/04 in de Graspolder - Hobokense Polder (LVS) en van 220 ex op doortrek boven HP op 13/04 (JP).

Grote lijster was, ook als broedvogel, te horen of te zien in en rond de reeds genoemde domeinen in de regio. Het aantal broedkoppels is vermoedelijk vrij klein.

dezelfde plaats vertoefde, mogelijk een broedgeval (LVS, LS). Een foeragerend koppeltje zat op 28/04 in de Graspolder nabij de trektelpost (LVS, JP). Een vermoedelijk tweede broedgeval situeert zich in het nabijgelegen gebied Petroleum Zuid, waar de soort ook vorige jaren aanwezig was (DJ). Het enige **paapje** werd gefotografeerd op 25/05 in het domein Moretus te Hove (F & R).

Kramsvogel - Joachim Pintens

Gekraagde roodstaart - Mauro Van Reusel

parken Middelheim en Den Brandt.

In dezelfde parkdomeinen kon je ook het hele jaar door de **boomklever** gadeslaan. Deze soort is vanwege zijn voorkeur voor oudere boombestanden (vooral beuk) ook nog broedvogel in o.a. Hof Van Mols te Wilrijk, Fort V en Fort 6, Schoonselhof, domein Klaverblad, Hof ter Linden en domein Moretus te Hove/Boechout.

Doortrekkende **beflijsters** werden medio april zowel in de Hobokense Polder als in Edegem gespot. Het ging om 2 + 2 + 1 vogels. **Kramvogels** waren in klein aantal (tot max 83 op één plaats) present tot half april op geschikte plekken als Hobokense Polder en omgeving Groenenhoek en Klaverblad-Wilrijk en Cleydaelhof/Cleydael golf .

De eerste **blauwborst** werd opgetekend op 24/03 in de Hobokense Polder (PN). Alle ingezonden gegevens betreffen uitsluitend waarnemingen van broedvogels in dit gebied. Vanaf 21/04 waren er minstens 4 zangactieve **nachtgalen** aanwezig in de Hobokense Polder (DJ). Er werden geen waarnemingen van andere gebieden in de regio doorgegeven. Een teken aan de wand ?? **Zwarte roodstaart** werd op een 20-tal plaatsen in de regio waargenomen; het ging meestal om zingende vogels. De eerste vogel van het jaar liet zich optekenen aan de UIA te Antwerpen op 5/03. **Gekraagde roodstaart** was vanaf 16/04 tot half mei aanwezig in de Hobokense Polder. Het ging om een zingend mannetje dat een tijd op

De eerste **roodborsttapuit** was op 19/03 ter plaatse aan de Groenenhoek te Wilrijk (PH) en voorts nog 3 x 1 mannetje langs de Scheldedijk Hobokense Polder tot 10/4 (LVS, JP). Half april werden 3 **tapuiten** langs de Scheldedijk-HP waargenomen en op 5/09 zat er eentje kortstondig in een tuin te Mortsel (GB).

Een **grauwe vliegenvanger** werd in mei tweemaal gespot in een tuin langs de Groenenhoek te Aartselaar (PH).

Ringmussen werden in het voorjaar slechts op 2 plaatsen zittend gezien: 1 ex in Boechout (JVB) en 2 ex bij het UZA te Wilrijk. Op 6/03 vloog een groepje van 7 ex over Edegem (LJ). **Gele kwikstaart**

Keep - Leo Janssen

trok in april en augustus in klein aantal over de Hobokense Polder, Edegem en Wilrijk. Eind juni/ begin juli werd tweemaal een vogel gezien in HP. (BM) Op 21/04 werd een voorbijvliegende **Engelse kwikstaart** gefotografeerd langs de telpost HP (JP, LVS). **Grote gele kwikstaart** werd tijdens de wintermaanden op verschillende plaatsen pleisterend aangetroffen. Mogelijke of waarschijnlijke broedgevallen situeren zich nabij Kasteel Cleydael en domein Moretus in Hove. Trekvogel in klein aantal, vooral in april, ook langs de telpost Hobokense Polder. Op 20/02 trok een groepje van 7 ex over het Kiel/ Antwerpen (SH). Tijdens de tweede helft van april trokken minimum. 5 **boompiepers** over de telpost HP en Campus Groenenborg. Eentje pleisterde kortstondig langs de Scheldedijk (LVS, JP).

Op de slaappleaats van **waterpiepers** in het Rietveld en omgeving van de Hobokense Polder werden tijdens de ARDEA-telling van 13/02 totaal 77 vogels geteld, wat een lichte terugval is t.o.v. vorig jaar (82 ex).

Dat **vink** een talrijke doortrekker is en een algemene broedvogel van bosomgevingen en parken in de regio zal niemand verbazen. Het aantal zichtbare doortrekkers ligt tijdens de lentetrek een stuk lager (ca 1/10 deel) dan tijdens de herfsttrek. Op 8/4 noteerden we op de telpost Hobokense Polder 1312 ex als max. dagtotaal (LVS).

Keep was als wintergast en

doortrekker nooit talrijk, maar tijdens de sneeuw- en vriesperiode werden op en rond voederplaatsen in privétuinen toch aardig wat kepen geteld; zoals 9 ex in Hoboken (DJ) en 14 ex. in Edegem (LJ). Op 4/05 werd nog een roepend mannetje in prachtkleed gespot in de HP (LVS) **Sijs** kwam in de gehele

ARDEA regio als doortrekker en wintergast in kleine aantallen voor tot half april. Pleisterende groepen van 40 à 60 ex werden gespot in Fort 7, Petroleum Zuid, Hof ter Linden, Fort V, Groenenborgercampus en Klaverblad (PN, JV, TVA, MH, VA, KDK). Vanaf 10/07 werden al terug enkele overvliegende vogels gemeld in Edegem (LJ).

Putter kwam zowat in gans de regio in klein aantal voor tot max 30 ex. Op de winterslaappleaats in Moretusburg-Hoboken werden max 24 ex geteld (JP). Er werden geen mogelijke broedgevallen genoteerd maar deze zijn zeker niet uitgesloten, gezien de aanwezigheid van vogels tijdens het broedseizoen (o.a. Petroleum Zuid).

Van **kleine barmsijs** werden half april tweemaal een overvliegende vogel gezien in Edegem (LJ). Tussen half april en half augustus werden 55 **kruisbekken** waargenomen, meestal overvliegend over Hobokense Polder, Edegem en Hollebeek-Hoboken. Op 14/07 vloog het grootste groepje van 17 ex over Edegem (LJ). **Goudvink** kwam tot half april alleen in de Hobokense Polder voor met 8 waarnemingen van 1 tot 2 ex. Gedurende de ganse periode (behalve in juni) werden er op diverse plaatsen overvliegende **appelvinken** genoteerd. Het ging telkens om 1 à 2 ex., uitgezonderd een groep van 17 vogels die op 12/03 over Mortsel vloog (SB).

In het verslag gebruikte afkortingen van waarnemers:

AH	Ann Horsten	KV	Kris Vos
AVL	André Van Langenhove	LJ	Leo Janssen
BDK	Bart De Keersmaecker	LS	Luk Smets
BM	Bert Mertens	LVS	Luc Van Schoor
DJ	Danny Jonckheere	MD	Mathias D'Haen
ES	Eddie Schild	MH	Marc Hofman
EVB	Erik Van Bogaert	MR	Marc Raes
EVM	Eric Van Marck	MVD	Marc Vanden Bril
F&R	Frederik en Rosette Simons-De Roeck	MW	Marc Willaert
FBT	FBT van de Poll	PB	Pierre Blockx
FH	Francis Hermans	PBA	Peter Bastiaensen
GB	Guy Borremans	PH	Peter Hofman
GW	Guy Willemsens	PN	Pierre Nowosad
HA	Hendrik Haverkamp	PVR	Mauro Van Reusel
JB	Jeroen Boeye	SB	Stijn Baete
JC	Johan Claessens	SK	Steven Keteleer
JD	Julien Dua	SL	Sebastien Leys
JDB	Jan De Bie	SLA	Stefi Lahaye
JH	Jean Hugé	SVB	Steven Van den Bussche
JP	Joachim Pintens	TB	Thomas B
JPO	Jonas Pottier	TDD	Tom De Decker
JR	Jan Rose	TV	Tim Vochten
JVB	Jan Van den Bussche	TVA	Tibaud Vanaudenard
JVR	Joris Van Reusel	TW	Tuur Wuyts
JVV	Johan Vande Voorde	VDS	Veerle De Saedeleer
KDK	Kris De Keersmaecker	WM	Wim Mertens
KDR	Kris De Rouck	WVA	Wouter Van Assche
KM	Koen Maes	WVS	Wout Vande Sompele